

Zitierhinweis

Pánek, Jaroslav : recension de : Waldemar Bena, *Śladami Jakuba Böhme / Auf den Spuren Jakob Böhmes*, Zgorzelec : Polskie Stowarzyszenie Euroopera, 2012, dans : *Český časopis historický*, 2016, 2, p. 527, DOI: 10.15463/rec.935269088

český časopis historický

copyright

Dieser Beitrag kann vom Nutzer zu eigenen nicht-kommerziellen Zwecken heruntergeladen und/oder ausgedruckt werden. Darüber hinausgehende Nutzungen sind ohne weitere Genehmigung der Rechteinhaber nur im Rahmen der gesetzlichen Schrankenbestimmungen (§§ 44a-63a UrhG) zulässig.

Waldemar BENA

Śladami Jakuba Böhme /

Auf den Spuren Jakob Böhmes

Zgorzelec, Polskie Stowarzyszenie

Euroopera – Jelenia Góra, Wydawnictwo

Ad rem 2012, 70 s., ISBN 83-89863-50-2.

Osobnost hornolužického mystika Jakoba Böhma (1575–1624) vzbudila pozornost mnoha autorů, většinou však byl začleňován do kontextu německého teosofického myšlení, nověji také do polských (slezsko-lužických) souvislostí. Nevelká publikace polského autora W. Bena následuje spíše směr, který vytyčil významný lužický historik Richard Jecht v knize *Jakob Böhme und Görlitz* z roku 1924 a zaměřuje se na historicko-topografické zmapování života této pozoruhodné osobnosti. Důležité však je, že na téma nahlíží z východní (polské) strany Nisy, kde je na Niském předměstí dodnes zachován Böhmovův dům (žil tam v letech 1599–1610) s jeho muzeem.

První rovinu Benova podání tvoří nástin Böhmovy života od narození v selské rodině ve Starém Zawidowě (dříve Alt Seidenberg) poblíž českých hranic přes přijetí měšťanství a zakoupení ve výstavném renesančním městě Zhořelci, jeho „osvícení“ (1600, 1610) a psaní mystických spisů až po útoky luteránské církve a problémy s pohřbem zemřelého kacíře; tato část knihy je nejrozsáhlejší a je podložena podrobným topografickým určením jednotlivých etap Böhmovy života. Druhou rovinou je stručný výklad díla ševcovského mistra, který sice odmítal jak oficiální církev, tak i učené spisy, ale sám byl schopen dopracovat se k pronikavé kritice křesťanské praxe z počátku 17. století; jako obdivuhodný samouk dokázal potom vytvořit – v protikladu ke klerikalismu i racionalismu – origi-

nální výklad náboženství, „cesty ke Kristu“. Třetí, nejzajímavější, část výkladu představuje druhý život originálního mystika a působení jeho díla v pozdějších staletích. Už za třicetileté války se Böhmovy spisy rozšířily do tolerantního Nizozemí, získaly obdivovatele v Anglii (včetně krále Karla I., který podporoval jejich vydávání), inspirovaly hnutí kvakerů a Isaaka Newtona, v 18. a 19. století byl německy píšící Böhme jako „Philosophus Teutonicus“ oceňován představiteli německé klasické filosofie a později ovlivnil pojetím subjektu psychoanalytika Carla Gustava Junga („bytnostné já“ v hlubinné psychologii). Böhmovův přístup k religiozitě nacházel uznání také v Rusku (u cara Alexandra I., u Nikolaje Berďajeva, Vladimira Solovjova a dalších filosofů) a v Polsku, kde mu věnoval velkou pozornost mj. Adam Mickiewicz.

Svérázná postava ševcovského mistra, který svými spisy ovlivnil teosofické myšlení euroamerické civilizace, vyrostla ve Zhořelci v době, kdy Horní Lužice byla ještě pevnou součástí českého státu. Jakob Böhme se zřejmě pokládal za obyvatele zemí Koruny české, jak nasvědčují směry jeho cestování po Čechách (kam pravděpodobně vykonal tovaryšskou cestu), Lužici a Slezsku. V období mezi Petrem Chelčickým a Janem Amosem Komenským se nepochybně zařadil mezi nepočetné zdejší myslitele, jejichž vliv daleko přesáhl hranice střední Evropy. I v souvislosti s kulturními dějinami českých zemí by si proto zasloužil větší pozornost, než jaká je mu obvykle věnována.

Jaroslav Pánek

